

URED ZASTUPNIKA REPUBLIKE HRVATSKE PRED
EUROPSKIM SUDOM ZA LJUDSKA PRAVA

PREGLED PRAKSE EUROPSKOG SUDA ZA LJUDSKA PRAVA

Informacije o novim presudama i odlukama
Europskog suda za ljudska prava

SRPANJ – RUJAN 2017.

VLADA REPUBLIKE HRVATSKE
URED ZASTUPNIKA REPUBLIKE HRVATSKE PRED EUROPSKIM SUDOM ZA LJUDSKA PRAVA
DALMATINSKA 1, ZAGREB
TEL: 01 4878-100, FAX: 01 4878-111
E-MAIL: ured@zastupnik-esljp.hr
WEB: uredzastupnika.gov.hr

Ovaj pregled prakse sadrži sažetke presuda i odluka Europskog suda za ljudska prava prema odabiru Ureda zastupnika Vlade pred Europskim sudom za ljudska prava u relevantnom razdoblju.

Sve sažetke izradio je Ured zastupnika pred Europskim sudom za ljudska prava i oni ne predstavljaju službeni dokument Europskog suda za ljudska prava.

Izvorni tekstovi presuda i odluka Europskog suda za ljudska prava na temelju kojih su izrađeni sažeci mogu se pronaći na stranicama Europskog suda za ljudska prava (www.echr.coe.int) putem tražilice HUDOC.

Na stranicama Ureda zastupnika (uredzastupnika.gov.hr) dostupni su prijevodi svih presuda i odluka protiv Republike Hrvatske.

SADRŽAJ

UVOD	4
PRAVO NA ŽIVOT	5
RANĐELOVIĆ I DRUGI protiv CRNE GORE.....	5
ZABRANA MUČENJA	8
ROOMAN protiv BELGIJE	8
PRAVO NA POŠTENO SUĐENJE	12
REGNER protiv ČEŠKE REPUBLIKE.....	12
KAROLY NAGY protiv MAĐARSKE.....	16
MOREIRA FERREIRA protiv PORTUGALA BR.2.....	19
M. protiv NIZOZEMSKE	22
PRAVO NA POŠTOVANJE PRIVATNOG I OBITELJSKOG ŽIVOTA	25
BARBULESCU protiv RUMUNJSKE.....	25
SLOBODA IZRAŽAVANJA	29
AXEL SPRINGER SE I RTL TELEVIZIJA GMBH protiv NJEMAČKE.....	29
ZABRANA DISKRIMINACIJE	32
CARVALHO PINTO DE SOUSA MORAIS protiv PORTUGALA	32
ZAŠTITA VLASNIŠTVA	34
FABIAN protiv MAĐARSKE.....	34

UVOD

U trećem tromjesečju 2017. godine Europski sud za ljudska prava (dalje: Sud) donio je više značajnih presuda, od kojih se posebno ističu presude Velikog vijeća.

Presuda koja je najjače odjeknula u javnosti je presuda Velikog vijeća *Barbulescu protiv Rumunjske*, u kojoj je Sud razmatrao povredu prava privatnosti zaposlenika na radnom mjestu.

Presuda Velikog vijeća *Moreira Ferreira protiv Portugala (br.2)* zanimljiva je stručnoj javnosti jer se bavi pitanjem ponavljanja domaćeg postupka nakon presude Suda u kojoj je utvrđena povreda Konvencije.

Sud se bavio i pravom na pošteno suđenje u postupcima u kojima su podnositelji imali ograničen pristup dokumentaciji sigurnosnih službi koja se na njih odnosila, i to u presudi Velikog vijeća *Regner protiv Češke Republike* i presudi *M. protiv Nizozemske*.

U presudi Velikog vijeća *Karoly Nagy protiv Mađarske* Sud je utvrdio da članak 6. Konvencije nije primjenjiv na postupke koji se vode po crkvenom pravu.

U drugoj presudi Velikog vijeća protiv Mađarske (*Fabian protiv Mađarske*) Sud je ocjenjivao je li podnositelju povrijeđeno pravo vlasništva zbog izmjena javnog mirovinskog sustava, te je li pritom bio diskriminiran.

Diskriminaciju na temelju spola Sud je utvrdio u predmetu *Carvalho Pinto de Sousa Morais protiv Portugala*.

Nadalje, u predmetu *Randelović i drugi protiv Crne Gore* utvrđena je povreda prava na život zbog prekomjernog trajanja istrage o pomorskoj nesreći, a u predmetu *Rooman protiv Belgije* povredu zabrane mučenja, zbog toga što podnositelju u psihijatrijskoj ustanovi nije bila dostupna medicinska pomoć na jeziku koji razumije.

U predmetu *Axel Springer Se i Rtl Televizija Gmbh protiv Njemačke* Sud je ocjenjivao je li sudskim nalogom o zabrani objavljivanja fotografija okrivljenika u kaznenom postupku povrijeđena sloboda izražavanja medijskih kuća koje su podnijele zahtjev.

PRAVO NA ŽIVOT

ČLANAK 2.

1. Pravo svakoga na život zaštićeno je zakonom. Nitko ne smije biti namjerno lišen života osim u izvršenju sudske presude na smrtnu kaznu za kaznena djela za koje je ta kazna predviđena zakonom.

2. Nije u suprotnosti s odredbama ovoga članka lišenje života proizašlo iz upotrebe sile koja je bila nužno potrebna: a) pri obrani bilo koje osobe od protupravnog nasilja; b) pri zakonitom uhićenju ili pri sprječavanju bijega osobe zakonito lišene slobode; c) radi suzbijanja pobune ili ustanka u skladu sa zakonom.

ISTRAGA O NESTANKU I SMRTI NAKON POMORSKE NESREĆE BILA JE NEUČINKOVITA

RANDELOVIĆ I DRUGI protiv CRNE GORE

*zahtjev br. 66641/10
presuda od 19. rujna 2017.*

❖ ČINJENICE

Zahtjev je podnijelo 13 podnositelja zahtjeva koji su srpski državljani, od kojih je jedan i državljanin Republike Makedonije. 12 podnositelja zahtjeva kasnije je odustalo od zahtjeva.

Srodnici podnositelja zahtjeva bili su među skupinom od oko 70 Roma koji su se ukrcali na brod na crnogorskoj obali u noći 15. kolovoza 1999. godine s namjerom da stignu u Italiju. Nekoliko sati kasnije, brod je potonuo zbog prevelikog broja putnika. Jedan je putnik preživio nesreću. Naknadno je pronađeno 35 tijela u moru, na kojima su obavljene obdukcije. Forenzički vještaci zaključili su da su putnici vjerojatno umrli od utapanja.

U rujnu 1999. godine otvorena je istraga protiv sedam osoba zbog sumnje na nezakoniti prelazak državne granice u vezi s izazivanjem opasnosti. U listopadu 1999. godine pred prvostupanjskim sudom u Baru podignuta je optužnica protiv sedam osumnjičenika. Nakon što je održano nekoliko rasprava, rješavanje predmeta preuzeo je Visoki sud u Podgorici u travnju 2004. godine. U studenom 2004. godine otvorena je nova službena istraga, a u listopadu 2006. godine podignuta je nova optužnica protiv osam osoba koje su optužene za izazivanje opasnosti. Sud je 2008. godine odbio optužnicu u odnosu na jednog tuženika. Kasnije je odlučeno da će se dvojici optuženika koji žive izvan Crne Gore suditi u odsutnosti. Nakon dugotrajnog postupka, čijoj dugotrajnosti su osobito pridonijele odgode rasprava,

Visoki sud je u srpnju 2014. oslobodio sve optuženike zbog nedostatka dokaza. Tužitelj je podnio je žalbu protiv te presude.

Podnositeljica zahtjeva Begija Gaši, čiji su brat i nevjesta nestali nakon pomorske nesreće, ispitana je kao svjedokinja u postupku. Izjavila je da ih nije prepoznala među pronađenim tijelima, ali da je prepoznala ruku svojeg brata na jednoj od fotografija koje su joj pokazane tijekom ispitivanja.

Pučki pravobranitelj je u prosincu 2009. godine podnio izvješće u kojem se navodi kako je trajanje postupka od više od deset godina bilo neopravdano.

U lipnju 2011. godine predsjednik Visokog suda zatražio je od Ministarstva pravosuđa da imenuje stalnog sudskog tumača za Rome, ističući kako je nepostojanje sudskog tumača jedan od razloga za dugo trajanje kaznenog postupka.

❖ PRIGOVORI

Pozivajući se posebice na članak 2. Konvencije (pravo na život), podnositelji zahtjeva prigovorili su da crnogorske vlasti nisu provele brzu i učinkovitu istragu o smrtima i nestancima članova njihovih obitelji niti su progonile one koji su odgovorni. Srpska je Vlada iskoristila svoje pravo na miješenje kao treća strana (temeljem članka 36. Konvencije).

Sud je odlučio nastaviti s ispitivanjem predmeta u odnosu na jednu podnositeljicu zahtjeva, Begiju Gaši, koja je dostavila svoje očitovanje u propisanom roku. Izbrisao je zahtjev s popisa predmeta što se tiče ostalih podnositelja zahtjeva koji nisu u propisanim rokovima dostavili svoje podneske Sudu.

❖ ODLUKA SUDA

Sud je odbio niz prigovora crnogorske Vlade glede dopuštenosti prigovora. Potvrdio je da je gđa Gaši imala pravo podnijeti zahtjev u odnosu na svojeg brata i nevjestu, iako njihova tijela nisu bila identificirana. Naime, ona je tijekom postupka bila dosljedna u svojoj izjavi da su se oni nalazili na brodu. Nadalje, nikada nisu pronađena tijela svih putnika s broda, a vlasti nisu izvršile nikakvu DNK analizu pronađenih tijela.

Iako se prigovor odnosio na istragu događaja koji se zbio prije 3. ožujka 2004. godine kada je Konvencija u odnosu na Crnu Goru stupila na snagu, Sud je istaknuo da ima vremensku nadležnost za ispitivanje prigovora koji se odnosi na dio istrage koja je provedena nakon tog datuma.

Što se tiče osnovanosti prigovora, Sud je ocijenio da Vlada nije opravdala dugotrajni postupak u

Protok vremena neizbježno narušava količinu i kvalitetu dostupnih dokaza, a nedostatak revnosti izazva sumnju u postupanje u dobroj vjeri tijekom istrage.

razdoblju nakon stupanja na snagu Konvencije u odnosu na Crnu Goru. Više od deset godina i sedam mjeseci nakon što je izdana nova optužnica, kazneni postupak još je uvijek bio u tijeku.

Tijekom razdoblja od početka nove istrage u studenome 2004. godine do podizanja nove optužnice u listopadu 2006. godine, pribavljen je samo jedan dokaz, to jest nalaz i mišljenje vještaka o kapacitetu broda. Sud nije našao opravdanje zašto je domaćim tijelima za to trebalo više od jedne godine i četiri mjeseca.

Iduće tri godine nakon podizanja nove optužnice, vlasti nisu bile uspješne u njezinom uručivanju svim optuženicima. Nadalje, između 2009. i 2014. godine održano je 15 rasprava, dok su ukupno 22 rasprave odgođene zbog raznih razloga. Iako se sve odgode možda nisu mogle pripisati crnogorskim vlastima, zasigurno se niti jedna odgoda nije mogla pripisati podnositeljici zahtjeva, gđi Gaši.

Nadalje, iako su i pučki pravobranitelj i predsjednik Visokog suda još 2009. godine odnosno 2011. godine smatrali duljinu postupka neopravdanom, postupak je još uvijek u tijeku.

Pozivajući se na svoju sudsku praksu, Sud je naglasio da je protok vremena neizbježno narušio količinu i kvalitetu dostupnih dokaza te da je nedostatak revnosti izazvao sumnju u postupanje u dobroj vjeri tijekom istrage. Dugotrajni postupci ujedno su i prolongirali patnju članova obitelji.

Sud je stoga smatrao da se takva kašnjenja ne mogu smatrati sukladnima obvezi države iz članka 2. Konvencije.

❖ **PRAVEDNA NAKNADA**

12.000 eura na ime neimovinske štete

500 EUR na ime troškova i izdataka

KLJUČNE RIJEČI:

- *vremenska nadležnost Suda*
- *neučinkovita istraga*
- *prekomjerno trajanje istrage*

Službeni tekst presude pogledajte [ovdje](#).

ZABRANA MUČENJA

ČLANAK 3.

Nitko se ne smije podvrgnuti mučenju ni nečovječnom ili ponižavajućem postupanju ili kazni.

PODNOŠITELJU NIJE PRUŽENA ODGOVARAJUĆA MEDICINSKA SKRB U PSIHIJATRIJSKOJ USTANOVI U KOJOJ JE ZATVOREN

ROOMAN protiv BELGIJE

zahtjev br. 18052/11

presuda od 18. srpnja 2017.

❖ **ČINJENICE**

Podnositelj zahtjeva je 1997. godine osuđen zbog krađe i seksualnog napada. Dok je bio u zatvoru počinio je još kaznenih djela. Prvostupanjski sud u Liègeu je 16. lipnja 2003. godine naložio da ga se zatvori u psihijatrijsku ustanovu. Od 21. siječnja 2004. godine zatvoren je u ustanovi u Paifveu.

Povodom podnositeljevog zahtjeva za probno puštanje na slobodu, dana 27. siječnja 2006. godine Odbor za mentalno zdravlje preporučio je pronalazak ustanove koja ga je mogla primiti i pružiti mu terapiju na njemačkom jeziku, jedinom jeziku koji je razumio i govorio. Nakon višekratnog razmatranja njegove situacije, Odbor za mentalno zdravlje je u konačnici, 26. siječnja 2007. godine odbio njegov zahtjev za puštanje na slobodu, navodeći pritom da nema ustanove koja bi mogla ispuniti zahtjeve u pogledu sigurnosti i (njemačkog) jezika.

U siječnju 2014. godine u izvješću ustanove u Paifveu, sačinjenom povodom njegovog novog zahtjeva za puštanje na slobodu navedeno je da podnositelj ne govori francuski jezik te da ima vrlo malo kontakata s ostalim pacijentima i osobljem. U izvješću je zaključeno da bi trebao ostati u ustanovi, navodeći, između ostalih razloga, njegove „neliječene probleme s mentalnim zdravljem”. Odbor za mentalno zdravlje odbio je zahtjev za probno puštanje na slobodu, utvrdivši da nije ispunjen uvjet poboljšanja mentalnog stanja, te da ne postoje jamstva za njegovu socijalnu rehabilitaciju. Odbor je istaknuo kako sama činjenica da podnositelj govori samo njemački jezik ne znači da ustanova u Paifveu nije poduzela sve potrebne korake kako bi mu pružila skrb koju njegovo stanje zahtijeva. Viši odbor za mentalno zdravlje potvrdio je tu odluku. Kasacijski sud je u lipnju 2014. godine ukinuo odluku Višeg odbora za mentalno zdravlje zbog toga što nije razmotrio tvrdnju podnositelja zahtjeva da mu nije pružena odgovarajuća skrb, s obzirom na činjenicu da govori i razumije

samo njemački jezik, a da u ustanovi u kojoj je zatvoren ne postoji niti jedan član medicinskog osoblja koji govori njemački jezik. Predmet je vraćen Višem odboru za mentalno zdravlje koji je 22. srpnja 2014. godine zatražio da Odbor za mentalno zdravlje imenuje vijeće stručnjaka koji govore njemački jezik kako bi se ažuriralo mišljenje sudskog vještaka psihijatra iz siječnja 2009. godine. Također je uputio ravnatelja ustanove u Paifveu da poduzme sve potrebne mjere kako bi se osigurala potrebna skrb, pogotovo pružanje usluge psihijatra i psihologa koji govore njemački jezik.

Paralelno s tim žalbama, podnositelj je pokrenuo i postupak protiv belgijske države. Dana 10. listopada 2014. godine sudac za hitne zahtjeve utvrdio je da je došlo do povrede njegova prava na pristup zdravstvenoj skrbi i da njegova situacija predstavljala nečovječno i ponižavajuće postupanje. Sudac je naložio belgijskoj državi da osigura psihijatra i pomoćno zdravstveno osoblje koji govore njemački jezik i pruži podnositelju skrb koja se redovno pruža zatvorenicima koji govore francuski jezik.

Naposljetku, podnositelj je podnio tužbu zbog nemara protiv belgijske države. Dana 9. rujna 2016. godine Prvostupanjski sud u Bruxellesu utvrdio je da je država odgovorna za nemar i naložio joj je da podnositelju zahtjeva isplati 75.000 eura.

❖ **PRIGOVORI**

Pozivajući se na članak 3. (zabrana mučenja) i članak 5. stavak 1. (pravo na slobodu i sigurnost) Konvencije podnositelj je prigovorio da nije imao psihijatrijsku skrb u ustanovi u kojoj je bio zatvoren.

❖ **ODLUKA SUDA**

Članak 3. (nečovječno postupanje)

Sud je primijetio da svi dokazi upućuju na to da je glavni, ako ne i jedini, razlog za nepružanje terapijske skrbi podnositelju zahtjeva kakvu zahtijeva njegovo mentalno zdravlje bila činjenica da je komunikacija između medicinskog osoblja i pacijenta bila nemoguća. U nekoliko izvješća Odbora za mentalno zdravlje i stručnjaka koji su upoznali podnositelja potvrđeno je da pružanje terapije sprječava jezična barijera i da je napredak kod pacijenta izostao zbog nedostatka takve skrbi. Predsjednik Prvostupanjskog suda u Bruxellesu, a kasnije i sam taj sud, također su primijetili da nepostojanje terapije na njemačkom jeziku ograničava praktičan pristup skrbi koji je uobičajeno bila dostupna. Iako je podnositelj imao neke kontakte s kvalificiranim osobljem koje govori njemački jezik, to je bilo u neterapijskom kontekstu, osim u slučaju psihologa koji je govorio njemački jezik i koji ga je posjetio 2010. godine.

Zadržavanje podnositelja u psihijatrijskoj ustanovi u trajanju od 13 godina bez odgovarajuće liječničke podrške dovelo je do velikih poteškoća, koje su kod podnositelja uzrokovale trpljenje takvog intenziteta koji nadilazi nezaobilaznu razinu patnje svojstvene boravku u zatvorskoj ustanovi.

Sud ne podcjenjuje napore koje su uložile zdravstvene ustanove kako bi pronašle rješenje za ovaj poseban slučaj. Međutim, ti su napori bili umanjeni time što vlasti nisu poduzele odgovarajuće mjere kako bi promijenile njegovu situaciju. Sve dok Viši odbor za mentalno zdravlje nije donio odluku i dok predsjednik Prvostupanjskog suda u Bruxellesu nije izdao nalog 2014. godine, nisu poduzete praktične mjere koje su se preporučivale godinama, a to je osiguravanje terapije kod psihologa koji govori njemački jezik.

Uzimajući u obzir činjenicu da je njemački jezik jedan od tri službena jezika u Belgiji, Sud je utvrdio da domaća tijela nisu pružila odgovarajuću skrb za stanje podnositelja zahtjeva. Njegovo zadržavanje u ustanovi u Paifveu u trajanju od 13 godina bez odgovarajuće liječničke podrške ili bilo kakvog realnog izgleda za promjenu dovelo je do velikih poteškoća, koje su kod podnositelja uzrokovale trpljenje takvog intenziteta koji nadilazi nezaobilaznu razinu patnje svojstvene boravku u zatvorskoj ustanovi.

Sud je zaključio da je podnositelj bio podvrgnut ponižavajućem postupanju zbog dugotrajnog zadržavanja u ustanovi u razdoblju od 21. siječnja 2004. godine do danas, osim u dva navrata kada je imao pristup psihologu koji govori njemački jezik, od svibnja do studenoga 2010. godine i od srpnja 2014. godine do kraja 2015. godine.

Stoga je došlo do povrede članka 3. Konvencije.

Članak 5. stavak 1. (pravo na slobodu)

Sud je ocijenio da je podnositelj bio zatvoren u ustanovi koja je u načelu bila prikladna za njegovo mentalno zdravstveno stanje i stupanj opasnosti koji je predstavljao. Utvrđeno je kako mu nije pružena odgovarajuća skrb i da je držan u neprikladnim uvjetima u trajanju od 13 godina, što je povreda članka 3. Konvencije.

Sud je istaknuo kako sve dok je osoba koja je duševni bolesnik zatvorena u bolnici, klinici ili drugoj odgovarajućoj ustanovi, primjerenost liječenja ili režima nije predmetom ispitivanja temeljem članka 5. stavka 1. Konvencije.

Sud je istaknuo da i dalje postoji veza između razloga za zatvaranje podnositelja i njegove mentalne bolesti. Nepružanje odgovarajuće skrbi, iz razloga koji nisu povezani s prirodom ustanove u kojoj je podnositelj zatvoren, nije prekinulo tu vezu i nije učinilo samo njegovo zatvaranje nezakonitim.

Stoga nije došlo do povrede članka 5. stavka 1.

❖ **PRAVEDNA NAKNADA**

15.000 eura na ime neimovinske štete

KLJUČNE RIJEČI

- *prisilni smještaj u psihijatrijskoj ustanovi*
- *zdravstvena skrb zatvorenika*
- *nečovječno postupanje*
- *odgovarajuća liječnička skrb*
- *zakonitost oduzimanja slobode*

Službeni tekst presude pogledajte [ovdje](#).

PRAVO NA POŠTENO SUĐENJE

ČLANAK 6., STAVAK 1.

1. Radi utvrđivanja svojih prava i obveza građanske naravi ili u slučaju podizanja optužnice za kazneno djelo protiv njega svatko ima pravo da zakonom ustanovljeni neovisni i nepristrani sud pravično, javno i u razumnom roku ispita njegov slučaj. Presuda se mora izreći javno, ali se sredstva priopćavanja i javnost mogu isključiti iz cijele rasprave ili njezinog dijela zbog razloga koji su nužni u demokratskom društvu radi interesa morala, javnog reda ili državne sigurnosti, kad interesi maloljetnika ili privatnog života stranaka to traže, ili u opsegu koji je po mišljenju suda bezuvjetno potreban u posebnim okolnostima gdje bi javnost mogla biti štetna za interes pravde.

2. Svatko optužen za kazneno djelo smatrat će se nevinim sve dok mu se ne dokaže krivnja u skladu sa zakonom.

POSTUPAK JE BIO POŠTEN IAKO PODNOSITELJ NIJE IMAO UVID U POVJERLJIVE DOKUMENTE NA KOJIMA SE TEMELJILA SUDSKA ODLUKA

REGNER protiv ČEŠKE REPUBLIKE

*zahtjev br. 35289/11
presuda Velikog vijeća od 19. rujna 2017.*

❖ ČINJENICE

Podnositelj zahtjeva bio je zamjenik ministra obrane u Češkoj. U rujnu 2006. godine Nacionalna obavještajna agencija odlučila je oduzeti uvjerenje o sigurnosnoj provjeri koje je izdano podnositelju prilikom imenovanja na dužnost zamjenika ministra obrane, jer je ocijenjeno da predstavlja rizik za nacionalnu sigurnost. U odluci nisu spomenute povjerljive informacije na kojima se odluka temeljila. Podnositelj je razriješen dužnosti 4. listopada 2006. godine, a 20. listopada 2006. godine potpisao je sporazumni otkaz ugovora o radu s učinkom od 31. siječnja 2007. godine.

U siječnju 2007. godine podnositelj je pred Općinskim sudom u Pragu zatražio sudsko preispitivanje odluke kojom mu se oduzima uvjerenje o sigurnosnoj provjeri. Njemu i njegovom odvjetniku dopušten je uvid u spis, osim u povjerljive dokumente koji su dostavljeni sudu.

U rujnu 2009. godine sud je odbio podnositeljev zahtjev za sudsko preispitivanje odluke,

utvrdivši da neotkrivanje informacija na temelju kojih mu je uvjerenje o sigurnosnoj provjeri oduzeto nije bilo protuzakonito jer je upravo objavljivanje takvih informacija bilo zabranjeno zakonom.

Visoki upravni sud je u srpnju 2010. godine odbio podnositeljevu reviziju, utvrdivši da bi otkrivanje povjerljivih informacija moglo dovesti do otkrivanja radnih metoda obavještajne službe, do otkrivanja njezinih izvora informacija ili do rizika od utjecaja na eventualne svjedoke. Podnositelj zahtjeva bezuspješno je podnio tužbu Ustavnom sudu, prigovorivši na nepravednost postupka.

U ožujku 2011. godine tužiteljstvo je optužilo podnositelja zahtjeva i još 51 osobe da su utjecale na sklapanje ugovora o javnoj nabavi u Ministarstvu obrane od 2005. do 2007. godine. U ožujku 2014. godine podnositelj je osuđen na tri godine zatvora. Vrhovni sud u Pragu potvrdio je tu presudu, ali je primijenio uvjetnu osudu.

❖ **PRIGOVORI**

Pozivajući se na članak 6. stavak 1. Konvencije (pravo na pošteno suđenje), podnositelj je prigovorio da nije imao pravo uvida u odlučujuće dokaze, jer su se isti smatrali povjerljivim informacijama.

U presudi Vijeća od 26. studenoga 2015. godine, Sud je presudio da nije došlo do povrede članka 6. stavka 1. Konvencije.

Predmet je na zahtjev podnositelja podnesen Velikom vijeću na razmatranje.

❖ **ODLUKA SUDA**

Sud je primijetio da je u postupku koji je podnositelj pokrenuo radi osporavanja oduzimanja uvjerenja o sigurnosnoj provjeri postojalo dvostruko ograničenje općih pravila koja jamče pošteno suđenje. Prvo, povjerljivi dokumenti i informacije nisu bili dostupni niti njemu niti njegovom odvjetniku, i drugo, obrazloženje odluke o oduzimanju uvjerenja o sigurnosnoj provjeri nije mu bilo otkriveno jer se temeljilo na tim povjerljivim dokumentima.

Prilikom utvrđivanja je li došlo do povrede same biti prava na pošteno suđenje, Sud je odlučio uzeti u obzir postupak u cjelini i utvrditi jesu li ograničenja načela kontradiktornosti i jednakosti oružja u parničnom postupku imala dovoljnu protutežu u drugim postupovnim mjerama zaštite koje su bile dostupne podnositelju.

Prvo, Sud je utvrdio da su sudovi imali neograničen pristup svim povjerljivim dokumentima na koje se sigurnosna agencija pozivala u obrazloženju odluke.

Također, imali su pravo detaljno ispitati razloge za neotkrivanje povjerljivih dokumenata na koje se pozivala obavještajna agencija. Mogli su ocijeniti opravdanost tih razloga i naložiti otkrivanje onih za koje su smatrali da ne trebaju biti klasificirani. Štoviše, bili su ovlašteni ocijeniti osnovanost odluke tijela kojom se oduzima uvjerenje o sigurnosnoj provjeri i ukinuti,

po potrebi, eventualne proizvoljne odluke tijela.

Drugo, sudovi su imali nadležnost preispitati sve bitne činjenice, a ne samo one na koje se pozvao podnositelj. Podnositelj je u postupku bio saslušan, a mogao je dostaviti i pisane podneske. Točno je da je češko pravo moglo osigurati, sukladno odredbama o povjerljivosti i o provođenju istrage, da ga se u postupku informira, barem sažeto, o sadržaju optužbi protiv njega. Podnositelj bi tada bio u mogućnosti postaviti jasnu i fokusiranu obranu, a sudovi koji su odlučivali u predmetu ne bi trebali kompenzirati nedostatke obrane.

Prilikom utvrđivanja je li došlo do povrede same biti prava na pošteno suđenje, Sud je ocjenjivao postupak u cjelini te utvrđivao jesu li ograničenja načela kontradiktornosti i jednakosti oružja u parničnom postupku imala dovoljnu protutežu u drugim postupovnim mjerama zaštite koje su bile dostupne podnositelju.

Treće, Sud je primijetio da su sudovi uredno izvršavali ovlasti nadzora koje su im bile na raspolaganju u toj vrsti postupka, kako u pogledu očuvanja tajnosti povjerljivih dokumenata, tako i u pogledu ocjene opravdanosti odluke kojom se oduzima uvjerenje o sigurnosnoj provjeri. Također, obrazložili su svoje odluke, vodeći računa o posebnim okolnostima ovog predmeta.

U pogledu povjerljivosti dokumenata, Visoki upravni sud je ocijenio da bi njihovo otkrivanje moglo predstavljati otkrivanje radnih metoda obavještajne službe, otkrivanje njezinih izvora podataka ili dovesti do pokušaja utjecaja na moguće svjedoke. Obrazložio je da zakonski nije

moguće navesti u kojem pogledu postoji sigurnosni rizik ili precizno navesti na čemu se temelji zaključak da postoji sigurnosni rizik, jer su razlozi i zaključci na kojima se temeljila odluka obavještajne agencije utemeljeni isključivo na povjerljivim informacijama. Također, ništa nije ukazivalo na to da je klasifikacija tih dokumenata izvršena samovoljno ili u neku drugu svrhu osim legitimnog interesa kojem se težilo.

Što se tiče opravdanosti odluke kojom se podnositelju zahtjeva oduzima uvjerenje o sigurnosnoj provjeri, Visoki upravni sud je utvrdio da se iz povjerljivih dokumenata jasno razabire da on više ne ispunjava zakonske uvjete da bi mu se mogle povjeriti tajne informacije. Uočio je da je sporni rizik predstavljalo njegovo ponašanje, koje je utjecalo na njegovu vjerodostojnost i sposobnost da čuva informacije kao tajne. Nadalje je istaknuo da je povjerljivi dokument koji je dobiven od obavještajne službe sadržavao specifične, sveobuhvatne i detaljne informacije o ponašanju i stilu života podnositelja zahtjeva, na temelju kojih se sud uvjerio u njihovu važnost za procjenu da on predstavlja rizik za nacionalnu sigurnost. Sud je primijetio da je u ožujku 2011. godine podnositelj bio kazneno gonjen zbog sudjelovanja u organiziranom kriminalu; pomaganja i poticanja na zlouporabu javne ovlasti; sudjelovanja u nezakonitom utjecanju na javno nadmetanje i postupke javne nabave; i pomaganja i poticanja na kršenje obvezujućih pravila kojima se uređuju gospodarski odnosi. Smatrao je razumljivim da su, ako su takve sumnje postojale, vlasti smatrale

potrebnim poduzeti brze mjere bez čekanja na ishod kriminalističke istrage i spriječiti otkrivanje podataka zbog kojih je moglo doći do ometanja kaznenog istrage.

Četvrto, iako je izvješće obavještajne službe, koje je bilo temelj za odluku kojom se oduzima uvjerenje o sigurnosnoj provjeri, bilo označeno najnižim stupnjem povjerljivosti (kategorija „ograničeno”), to nije značilo da je njegov sadržaj mogao biti otkriven podnositelju. Naime, zakon se odnosio na sve informacije razvrstane kao povjerljive, a ne samo na one višeg stupnja povjerljivosti. Unatoč tome, bilo bi poželjno - u mjeri u kojoj je to bilo moguće s obzirom na potrebu očuvanja povjerljivosti i djelotvornosti istrage protiv podnositelja - da su domaća tijela, barem sažeto, objasnila način na koji su provela preispitivanje odluke i sadržaj optužbi protiv njega. Sud je također sa zadovoljstvom primijetio da je u tom pogledu došlo do napretka u praksi Visokog upravnog suda.

Imajući na umu postupak u cjelini, prirodu spora i slobodu procjene koju uživaju domaća tijela, Sud je ocijenio da ograničenja načela kontradiktornosti postupka i jednakosti oružja nisu narušila samu bit prava na pošteno suđenje jer su postojale odgovarajuće zaštitne mjere u postupku. Slijedom toga, nije došlo do povrede članka 6. stavka 1. Konvencije.

KLJUČNE RIJEČI

- *pravo na pošteno suđenje*
- *povjerljive informacije*
- *sigurnosna provjera*
- *osporavanje odluke obavještajne agencije*
- *procesna jamstva*

Službeni tekst presude pogledajte [ovdje](#).

**PODNOŠITELJEVA TUŽBA ZA NAKNADU ŠTETE NE PREDSTAVLJA ZAHTJEV
PODOBAN ZA RASPRAVLJANJE JER PROIZLAZI IZ CRKVENOG, A NE CIVILNOG PRAVA**

KAROLY NAGY protiv MAĐARSKE

*zahtjev br. 56665/09
presuda Velikog vijeća od 14. rujna 2017.*

❖ **ČINJENICE**

Podnositelj zahtjeva je 1991. godine imenovan župnikom reformirane mađarske crkve. Njegova prava i dužnosti, zajedno s iznosom plaće, navedeni su u aktu o imenovanju koji je donio prezbiterij reformirane crkve.

U lipnju 2005. godine protiv podnositelja je pred crkvenim sudom pokrenut disciplinski postupak jer je u lokalnim novinama pisalo kako je izjavio da su se državne subvencije nezakonito uplaćivale kalvinističkom internatu. Crkveni ga je sud odmah suspendirao do donošenja odluke o osnovanosti. Dobio je pismo u kojem je stajalo da je imao pravo na 50 % naknade za službu tijekom razdoblja suspenzije.

Prvostupanjski crkveni sud je 27. rujna 2005. godine zaključio da je podnositelj zahtjeva počinio disciplinske prekršaje i razriješio ga je službe. Drugostupanjski crkveni sud je potvrdio tu odluku.

Podnositelj je potom podnio tužbu Županijskom radnom sudu u Pešti, tražeći isplatu 50 % naknade za službu i drugih pogodnosti na koje je, po svom mišljenju, trebao imati pravo tijekom suspenzije. Tvrdio je, u biti, da je njegova crkvena služba bila analogna zaposlenju. Radni sud je u prosincu 2006. godine obustavio postupak jer je služba župnika u crkvi bila regulirana crkvenim, dok je zaposlenje laika u crkvi uređivalo radno pravo. Sukladno tome, odredbe Zakona o radu nisu bile primjenjive u ovom predmetu. Podnositelj je potom podnio tužbu protiv reformirane mađarske crkve Središnjem okružnom sudu u Pešti, tvrdeći da njegov odnos s crkvom odgovara ugovoru o zastupanju u smislu Građanskog zakona. Sud je 2. siječnja 2008. godine odbio podnositeljevu tužbu. Nakon što je 17. listopada 2008. godine Regionalni sud u Budimpešti odbio žalbu, on je iznio svoj predmet Vrhovnom sudu, koji je obustavio postupak 28. svibnja 2009. godine. Utvrdio je da je podnositeljeva tužba crkveno-pravne, a ne građansko-pravne prirode, zbog čega domaći sudovi nisu nadležni za odlučivanje o takvoj tužbi.

❖ **PRIGOVORI**

Pozivajući se na članak 6. stavak 1. Konvencije (pravo na pošteno suđenje) podnositelj je prigovorio da je odbijanje domaćih sudova da odlučuju o novčanoj tražbini koja proizlazi iz njegova zaposlenja kao župnika povrijedilo njegovo pravo na pristup sudu.

U presudi od 1. prosinca 2015. godine Vijeće je utvrdilo da nije došlo do povrede članka 6. Konvencije. Na zahtjev podnositelja predmet je podnesen na razmatranje Velikom vijeću.

❖ ODLUKA SUDA

Ocjenjujući je li članak 6. Konvencije primjenjiv na ovaj predmet Sud je najprije morao odlučiti je li podnositelj zahtjeva imao „pravo” koje bi se moglo smatrati pravom koje je priznato u domaćem zakonu.

Sud je utvrdio da prema Zakonu o crkvama iz 1990. godine državna tijela nisu mogla odlučivati o zahtjevima koji se tiču unutarnjih zakona i propisa crkve. Kada domaći sudovi utvrde da se spor koji je u tijeku odnosi na crkveni zahtjev čije rješavanje nije u njihovoj nadležnosti, moraju obustaviti postupak. Stoga je ključno pitanje pred domaćim sudovima bila točna narav podnositeljevog odnosa s reformiranom crkvom.

Sud je primijetio da je podnositeljeva crkvena služba bila utemeljena na aktu koji su donijeli prezbiteri župe koji su ga imenovali župnikom reformirane mađarske crkve.

Nakon što je razriješen službe, umjesto da se obrati crkvenim sudovima u vezi s novčanim tražbinama protiv crkve, podnositelj je najprije pokrenuo postupak pred radnim sudovima, tvrdeći da je njegov odnos s reformiranom crkvom bio sličan zaposlenju. Kada je radni sud obustavio postupak, podnositelj nije podnio zahtjev za preispitivanje Vrhovnom sudu, već se obratio redovnim sudovima i tvrdio da njegov odnos s reformiranom crkvom zapravo predstavlja ugovor o zastupanju u smislu Građanskog zakona. Vijeće je samo ovaj posljednji postupak proglasilo dopuštenim u svojoj presudi od 1. prosinca 2015. godine i stoga ga je moralo ispitati Veliko vijeće.

Dana 2. siječnja 2008. godine prvostupanjski građanski sud zaključio je da se podnositeljev odnos s tuženom crkvom ne može izjednačiti s ugovorom o zastupanju kako je definirano Građanskim zakonom, jer nije imao značajne karakteristike takvih ugovora i, posebice, župničke usluge podnositelja zahtjeva nisu imale tržišnu vrijednost. To je stajalište potvrdio Vrhovni sud, koji je primijetio da je tužba podnositelja zahtjeva bila crkvene, a ne građanskopravne prirode, te stoga državni sudovi za nju nisu bili nadležni.

Nadalje, svi domaći sudovi su utvrdili da je podnositeljevu župničku službu i akt o imenovanju uređivalo crkveno, a ne državno pravo, a ta su utvrđenja bila u skladu s načelima koje je Ustavni sud utvrdio u svojoj odluci iz 2003. godine o pitanju pristupa sudu osobama zaposlenim u vjerskim organizacijama.

S obzirom na prirodu podnositeljevog prigovora, osnovu po kojoj je služio kao župnik, te na domaće pravo kako ga tumače domaći sudovi, Sud je mogao samo zaključiti da podnositelj nije imao „pravo” za koje bi se moglo reći da je, barem na osnovi o kojoj se može raspravljati, priznato prema domaćem zakonu.

S obzirom na prirodu podnositeljevog prigovora, osnovu po kojoj je služio kao župnik, te na domaće pravo kako ga tumače domaći sudovi, Sud je mogao samo zaključiti da podnositelj nije imao „pravo” za koje bi se moglo reći da je, barem na osnovi o kojoj se može raspravljati, priznato prema domaćem zakonu.

Sud je utvrdio da članak 6. nije bio primjenjiv na činjenice ovoga predmeta.

KLJUČNE RIJEČI

- *primjenjivost članka 6. Konvencije*
- *spor podoban za raspravljanje*
- *pravo priznato u domaćem pravu*
- *crkveni zakoni*
- *nadležnost*

Službeni tekst presude pogledajte [ovdje](#).

NEMA POVREDE PRAVA NA PRISTUP SUDU ZBOG ODBIJANJA ZAHTJEVA ZA PONAVLJANJE POSTUPKA

MOREIRA FERREIRA protiv PORTUGALA BR.2

*zahtjev br. 19867/12
presuda Velikog vijeća od 11. srpnja 2017.*

❖ ČINJENICE

Podnositeljici zahtjeva ovo je drugi zahtjev koji je podnijela Sudu. Povodom prvog zahtjeva Sud je 5. srpnja 2011. godine donio [presudu](#) u kojoj je utvrdio da je podnositeljici povrijeđeno pravo na pošteno suđenje. Naime, podnositeljica nije saslušana pred Prizivnim sudom, koji je razmatrao činjenice predmeta i umanjio kaznu koju je izrekao prvostupanjski sud. Sud je u svojoj presudi istaknuo kako portugalsko zakonodavstvo omogućuje ponavljanje postupka nakon presude Europskog suda.

Slijedom presude Suda, podnositeljica je Vrhovnom sudu podnijela zahtjev za ponavljanje (obnovu) postupka. Navela je kako presuda Prizivnog suda od 19. prosinca 2007. godine nije spojiva s presudom Suda od 5. srpnja 2011. godine.

Vrhovni sud odbio njezin zahtjev smatrajući kako činjenica što nije saslušana pred Prizivnim sudom predstavlja procesnu pogrešku zbog koje nije dopušteno ponavljanje postupka. Smatrao je kako, temeljem nacionalnog prava, nije moguće prihvatiti zahtjev za ponavljanje postupka jer osuđujuća presuda podnositeljice zahtjeva nije bila nespojiva s presudom Suda, niti je Sud zaključio kako postoje bilo kakve dvojbe u pogledu osnovanosti navedene osuđujuće presude.

❖ PRIGOVORI

Pozivajući se na članak 6. stavak 1. Konvencije (pravo na pošteno suđenje), podnositeljica zahtjeva prigovarala je zbog toga što je Vrhovni sud odbio njezin zahtjev za ponavljanje postupka. Tvrdila je da je Vrhovni sud nepravilno protumačio i primijenio mjerodavne odredbe Zakona o kaznenom postupku i zaključke iz presude Suda iz 2011. godine te joj tako uskratio pravo na ponavljanje postupka u kojem je osuđena. Podnositeljica zahtjeva je osim toga tvrdila da je odbijanjem njezinog zahtjeva za ponavljanje postupka povrijeđen i članak 46. Konvencije (obvezatna snaga i izvršenje presuda).

Dana 12. siječnja 2016. godine Vijeće je ustupilo nadležnost Velikom Vijeću.

❖ ODLUKA SUDA

Prilikom razmatranja zahtjeva za ponavljanje postupka, Vrhovni sud je imao pred sobom novo pitanje, to jest valjanost osuđujuće presude protiv podnositeljice zahtjeva u svjetlu utvrđenja povrede prava na pošteno suđenje.

Ponovno suđenje ili otvaranje postupka, ako je zatraženo, predstavlja u načelu odgovarajući način za pružanje zadovoljštine za povredu prava na pošteno sušenje. Ponovno suđenje ili ponovno otvaranje postupka stoga su izneseni kao prikladno rješenje, ali ne nužno isključivo rješenje.

Sud je zaključio kako navodna nepoštenost postupka povodom zahtjeva za ponavljanje postupka, i greške koje je prilikom odlučivanja navodno počinio Vrhovni sud predstavljaju nove činjenice u odnosu na prethodnu odluku Suda (od 5. srpnja 2011.), te da je riječ o novom prigovoru podnositeljice.

Sud je utvrdio kako je Vrhovni sud s više aspekata sagledao sporni izostanak podnositeljice zahtjeva s rasprave pred žalbenim sudom i posljedice njezine odsutnosti na valjanost osuđujuće presude protiv nje. Vrhovni sud je tako utvrdio da presuda Prizivnog suda nije nespojiva s

presudom Suda. Zaključivši kako valjanost osuđujuće presude nije dovedena u pitanje, potvrdio je osuđujuću presudu i kaznu koju je izrekao prizivni sud.

S obzirom na opseg ispitivanja od strane Vrhovnog suda, Sud je zaključio da je Vrhovni sud još jednom meritorno ispitivao kaznenu odgovornost protiv podnositeljice zahtjeva. Posljedično, članak 6. stavak 1. Konvencije primjenjiv je na postupak pred Vrhovnim sudom.

U svojoj presudi Vrhovni sud je utvrdio da procesna nepravilnost koju je utvrdio Sud nije bila dovoljno ozbiljna da bi se osuđujuća presuda smatrala nespojivom s presudom Suda. Prema tumačenju Vrhovnog suda, mjerodavne odredbe Zakona o kaznenom postupku ne propisuju da utvrđene procesne greške dovode do postojanja automatskog prava na ponovno otvaranje postupka.

Sud je ocijenio da ovakvo tumačenje portugalskog prava, kojim se ograničavaju situacije u kojima može doći do ponavljanja kaznenog postupka okončanog pravomoćnom presudom, nije proizvoljno. To je tumačenje potkrijepljeno ustaljenom sudskom praksom Suda u kojoj se ističe da Konvencija ne jamči pravo na ponovno otvaranje postupka. Ujedno, ne postoji niti jedinstven pristup među državama članicama u pogledu mehanizama za ponavljanje odnosno obnovu postupka.

Sud je naglasio da je u presudi od 5. srpnja 2011. godine, Vijeće utvrdilo da ponovno suđenje ili otvaranje postupka, ako je zatraženo, predstavlja u načelu odgovarajući način za pružanje zadovoljštine za povredu prava na pošteno sušenje. Ponovno suđenje ili ponovno otvaranje postupka stoga su izneseni kao prikladno rješenje, ali ne nužno isključivo rješenje. Sud se

time suzdržao od davanja obvezujućih naznaka o načinu izvršavanja svoje presude i odabrao je dati državi široku slobodu procjene u tom području.

Prema tome, ponavljanje postupka nije jedini način izvršavanja presude Suda od 5. srpnja 2011. godine. U najboljem slučaju, ono je predstavljalo najpoželjniju mogućnost, a njezinu prikladnost su ocjenjivali domaći sudovi uzevši u obzir nacionalno pravo i posebne okolnosti predmeta.

Sud nije mogao zaključiti da je tumačenje presude Suda iz 2011. godine od strane Vrhovnog suda u cjelini rezultat očigledne činjenične ili pravne greške koja je dovela do uskraćivanja pravde.

Uzimajući u obzir načelo supsidijarnosti i formulaciju presude Suda od 5. srpnja 2011. godine, Sud smatra da pri odbijanju zahtjeva za ponavljanje postupka Vrhovni sud nije pogrešno ili iskrivljeno tumačio tu presudu, odnosno da je njezino tumačenje bilo u okviru slobode procjene koju uživaju domaća tijela.

KLJUČNE RIJEČI

- *ponavljanje postupka nakon presude Suda*
- *izvršenje presuda*
- *pravo na pošteno suđenje*

Službeni tekst presude pogledajte [ovdje](#).

ČLANAK 6., STAVAK 3.

3. Svatko optužen za kazneno djelo ima najmanje sljedeća prava:

a) da u najkraćem roku bude obaviješten, potanko i na jeziku koji razumije, o prirodi i razlozima optužbe koja se podiže protiv njega;

b) da ima odgovarajuće vrijeme i mogućnost za pripremu svoje obrane;

c) da se brani sam ili uz branitelja po vlastitom izboru, a ako nema dovoljno sredstava platiti branitelja, ima pravo na besplatnog branitelja, kad to nalažu interesi pravde;

d) da ispituje ili daje ispitati svjedoke optužbe i da se osigura prisustvo i ispitivanje svjedoka obrane pod istim uvjetima kao i svjedoka optužbe;

e) besplatnu pomoć tumača ako ne razumije ili ne govori jezik koji se upotrebljava u sudu..

OGRANIČENJE KOMUNIKACIJE IZMEĐU OKRIVLJENIKA I ODVJETNIKA BILO JE PROTIVNO KONVENCIJI

M. protiv NIZOZEMSKE

*zahtjev br. 2156/10
presuda od 25. srpnja 2017.*

❖ ČINJENICE

Podnositelj zahtjeva je bivši član nizozemske tajne službe, AIVD (*Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst*). Bio je zaposlen u AIVD-u kao montažer zvuka i tumač. U tom je svojstvu imao pristup povjerljivim informacijama za koje je dobio stroge upute da ih ne smije otkriti. Ta se obveza čuvanja tajne nastavila i nakon što je napustio službu.

Podnositelj zahtjeva je 2004. godine optužen za otkrivanje državnih tajni neovlaštenim osobama, uključujući osobe koje se sumnjiči za terorizam. Prije suđenja, AIVD ga je obavijestio da će se, ako bude iznio podatke koji su obuhvaćeni njegovom obvezom čuvanja tajne, uključujući svom branitelju, to smatrati novim kaznenim djelom. Obrani je bio ograničen pristup dokumentima, a neke od njih obrana je dobila u redigiranom obliku.

Tijekom prvostupanjskog postupka branitelj podnositelja zahtjeva usprotivio se ograničenjima koja utječu na obranu, osobito onima koja se tiču komunikacije između obrane i podnositelja zahtjeva. AIVD je stoga odobrio uvjetno izuzeće kojim je podnositelju dopušteno otkriti, samo svojim odvjetnicama, informacije koje su strogo neophodne za njegovu obranu.

Tijekom žalbenog postupka podnositelj zahtjeva je dodatno prigovorio zbog toga što mu nije bilo dopušteno navesti imena članova AIVD-a koje je želio pozvati kao svjedoke pred Žalbenim sudom. Svim članovima AIVD-a koji su se pojavili kao svjedoci bilo je dopušteno

odbiti odgovoriti na pitanja obrane koja bi mogla ugroziti tajnost obavještajnih podataka AIVD-a. Nadalje, njihovi glasovi i izgledi bili su zamaskirani kako bi se prikrio njihov identitet.

Regionalni sud proglasio je podnositelja zahtjeva krivim i osudio ga na kaznu zatvora u trajanju od četiri godine i šest mjeseci, koju je Žalbeni sud smanjio na četiri godine, a Vrhovni sud na tri godine i deset mjeseci.

❖ **PRIGOVORI**

Pozivajući se na članak 6. stavak 1. (pravo na pošteno suđenje) i stavak 3. točke b., c. i d. (pravo na pravnu pomoć po vlastitom izboru, pravo na odgovarajuće vrijeme i mogućnost za pripremu obrane i pravo da se osigura prisustvo i ispitivanje svjedoka) Konvencije, podnositelj je prigovorio da je AIVD imao odlučujuću kontrolu nad dokazima, ograničavajući njemu i domaćim sudovima pristup dokazima i kontrolirajući njihovu uporabu, što je onemogućilo njegovu obranu. Slijedom toga, smatrao je da njegovo suđenje nije bilo pošteno.

❖ **ODLUKA SUDA**

Članak 6. stavak 1. i stavak 3. točka b. - redigiranje i navodno uskraćivanje dokumenata

Sud je zaključio da su dokumenti koje je AIVD stavio na raspolaganje u redigiranom obliku bili sasvim prihvatljivi. Ti dokumenti sadržavali su pojedinosti o državnim tajnama koje je podnositelj zahtjeva navodno otkrio, a činjenica da su ti dokumenti bili osjetljive prirode mogla se dokazati čak i u njihovu redigiranom obliku. Štoviše, javni državni odvjetnik za borbu protiv terorizma potvrdio je da su dokumenti sadržani u spisu predmeta doista preslike povjerljivih dokumenata, što podnositelj nije osporio. Informacije koje su bile čitljive nakon redigiranja bile su dovoljne da obrana na odgovarajući način pripremi svoj predmet. Što se

Od pojedinca koji se suočava s ozbiljnim optužbama za kazneno djelo ne može očekivati da, bez profesionalnog savjeta, odvagane prednost iznošenja svih bitnih informacija svojem odvjetniku naspram rizika od daljnjeg progona ako to učini.

tiče internog istražnog spisa AIVD-a za koji je podnositelj zahtjeva tvrdio da je bio uskraćen obrani, Sud je primijetio da tužiteljstvo istim nije raspolagalo, niti je Žalbeni sud mogao utvrditi da je stvarno postojao. Stoga je svrsishodnost toga spisa za podnositeljevu obranu bila samo teoretska. Iz tih je razloga Sud smatrao da redigiranje i navodno uskraćivanje određenih dokumenata nije predstavljalo povredu članka 6. stavka 1. i stavka 3. točke b. Konvencije.

Članak 6. stavak 1. i stavak 3. točka c. - ograničenje prava na davanje informacija i uputa branitelju

Sud je prihvatio da u načelu nema razloga da se odredbe o čuvanju tajne primjenjuju i onda kada se bivši pripadnik obavještajnih službi kazneno goni zbog otkrivanja državnih tajni. Sud je stoga morao utvrditi na koji je način zabrana otkrivanja tajnih informacija utjecala na podnositeljevo pravo na obranu. Utvrdio je da se od pojedinca koji se suočava s ozbiljnim optužbama za kazneno djelo ne može očekivati da, bez profesionalnog savjeta, odvagne prednost iznošenja svih bitnih informacija svojem odvjetniku naspram rizika od daljnjeg progona ako to učini. Slijedom toga, došlo je do povrede članka 6. stavka 1. i stavka 3. točke c. jer je pravednost postupka nepovratno ugrožena miješanjem u komunikaciju između podnositelja i njegova odvjetnika.

Članak 6. stavak 1. i stavak 3. točka d. - odbijanje pozivanja određenih članova AIVD-a kao svjedoka i uvjeti nametnuti drugima

Žalbeni sud nije postupao nerazumno ili samovoljno u pogledu prava podnositelja zahtjeva da osigura ispitivanje i prisustvo svjedoka. Podnositelj je prigovorio da mu je zbog uvjeta koje je AIVD postavio u pogledu načina na koji su njihovi članovi dali iskaze bio uskraćen pristup informacijama koje bi mogle baciti sumnju na njegovu krivnju. Međutim, Sud je utvrdio da, iako je izazivanje sumnje da je umjesto okrivljenika kazneno djelo mogla počinuti neka druga osoba u načelu prihvatljiva strategija obrane u kaznenom postupku, to ne znači da je okrivljenik imao pravo zahtijevati svakovrsne informacije u nadi da bi se moglo pojaviti alternativno objašnjenje počinjenja kaznenog djela. U ovom predmetu dokazi na kojima je Žalbeni sud utemeljio svoju odluku sastojali su se od čak 53 različita dokumenta, uključujući i nekoliko onih koji podnositelja izravno povezuju s dokumentima koji su procurili i s neovlaštenim osobama kod kojih su ti dokumenti pronađeni. Stoga u danim okolnostima nije došlo do povrede članka 6. stavka 1. i stavka 3. točke d.

❖ **PRAVEDNA NAKNADA**

Utvrđenje povrede samo po sebi predstavlja dostatnu pravičnu naknadu u odnosu na bilo kakvu neimovinsku štetu koju je pretrpio podnositelj, koji ima pravo i na podnošenje zahtjeva za ponavljanje postupka u domaćem pravnom sustavu.

732 eura na ime troškova i izdataka

KLJUČNE RIJEČI

- *obavještajna služba*
- *poštenu postupak*
- *pravo na obranu*
- *kazneni postupak*
- *tajnost podataka*

Službeni tekst presude pogledajte [ovdje](#).

PRAVO NA POŠTOVANJE PRIVATNOG I OBITELJSKOG ŽIVOTA

ČLANAK 8.

1. Svatko ima pravo na poštovanje svoga privatnog i obiteljskog života, doma i dopisivanja.

2. Javna vlast se neće miješati u ostvarivanje tog prava, osim u skladu sa zakonom i ako je u demokratskom društvu nužno radi interesa državne sigurnosti, javnog reda i mira, ili gospodarske dobrobiti zemlje, te radi sprječavanja nereda ili zločina, radi zaštite zdravlja ili morala ili radi zaštite prava i sloboda drugih.

POVREDA PRAVA NA PRIVATNI ŽIVOT ZBOG NADZORA ELEKTRONIČKE KOMUNIKACIJE NA RADNOM MJESTU

BARBULESCU protiv RUMUNJSKE

*zahtjev br. 61496/08
presuda Velikog vijeća od 5. rujna 2017.*

❖ **ČINJENICE**

Podnositelj zahtjeva bio je zaposlen u privatnom društvu kao inženjer zadužen za prodaju. Na zahtjev poslodavca, otvorio je račun na *Yahoo Messengeru* kako bi mogao odgovarati na upite klijenata.

Društvo je 3. srpnja 2007. godine prosljedilo obavijest svojim zaposlenicima da je jedna zaposlenica dobila otkaz zbog stegovnih razloga nakon što je koristila Internet, telefon i fotokopirni aparat u privatne svrhe.

Podnositelj je 13. srpnja 2007. obaviješten da je njegova komunikacija putem *Yahoo Messengera* bila praćena te da postoje dokazi da je koristio Internet za osobne potrebe.

Podnositelj je tvrdio da je aplikaciju koristio samo u profesionalne svrhe. Međutim, predočen mu je transkript od 45 stranica njegovih poruka koje je u razdoblju od 5. do 12. srpnja 2007. godine razmijenio s bratom i zaručnicom i koje su se odnosile na osobne stvari, a neke su poruke bile intimne prirode. Dana 1. kolovoza 2007. godine poslodavac je raskinuo ugovor o radu s podnositeljem zbog kršenja internih propisa društva koji su zabranjivali korištenje sredstava društva za osobne potrebe.

Podnositelj je osporavao odluku svojeg poslodavca pred sudovima tvrdeći da je poslodavac prekršio njegovo pravo na dopisivanje pristupanjem njegovim porukama, što je predstavljalo

povredu Ustava i Kaznenog zakona. Županijski sud u Bukureštu odbio je njegovu tužbu u prosincu 2007. godine, jer je utvrdio da je poslodavac prilikom otkazivanja ugovora o radu postupao sukladno Zakonu o radu; kao i zbog toga što su poslodavci imali pravo odrediti pravila za korištenje Interneta, te su zaposlenicima omogućili pristup Internetu samo za profesionalnu uporabu; te zbog toga što je podnositelj bio propisno obaviješten o propisima društva. Županijski sud primijetio je da je netom prije njegovog otkaza druga zaposlenica bila otpuštena zbog korištenja Interneta, telefona i fotokopirnog aparata za osobne potrebe.

Podnositelj je podnio žalbu, tvrdeći da sud nije uspio postići pravednu ravnotežu između konkurentnih interesa. U pravomoćnoj odluci 17. lipnja 2008. godine, Žalbeni sud odbio je njegovu žalbu. U suštini je potvrdio nalaze nižeg suda. Pozivajući se na Direktivu Europske unije 95/46/EZ o zaštiti podataka, utvrdio je da je ponašanje poslodavca, nakon što je upozorio podnositelja i njegove kolege da se resursi društva ne bi trebali koristiti u osobne svrhe, bilo razumno i da je praćenje komunikacija podnositelja bila jedina metoda kojom se moglo utvrditi je li došlo do stegovne povrede.

❖ PRIGOVORI

Pozivajući se na članak 8. Konvencije (pravo na poštovanje privatnog i obiteljskog života, dom i dopisivanje), podnositelj je prigovorio da se odluka poslodavca o raskidu njegova ugovora o radu nakon praćenja njegovih elektroničkih komunikacija i pristupanja njihovom sadržaju temeljila na povredi njegove privatnosti i da domaći sudovi nisu zaštitili njegovo pravo na poštovanje njegova privatnog života i dopisivanja.

U presudi od 12. siječnja 2016. godine Vijeće je utvrdilo da nije došlo do povrede članka 8. Konvencije. Dana 6. lipnja 2016. godine predmet je upućen Velikom vijeću na zahtjev podnositelja.

❖ ODLUKA SUDA

Sud je potvrdio da je članak 8. Konvencije primjenjiv na podnositeljev predmet jer njegova komunikacija na radnom mjestu ulazi u opseg pojmova „privatni život” i „dopisivanje”. Istaknuo je kako, bez obzira na to je li podnositelj razumno mogao očekivati privatnost s obzirom na restriktivne propise poslodavca o korištenju

Komunikacija na radnom mjestu ulazi u opseg pojmova „privatni život” i „dopisivanje”.

Interneta koji su mu bili poznati, upute poslodavca nisu mogle svesti privatni društveni život na radnom mjestu na nulu. I dalje je postojalo pravo na poštovanje privatnog života i privatnosti dopisivanja bez obzira na to što je do određene mjere bilo ograničeno.

Iako je mjeru praćenja podnositeljeve komunikacije koja je rezultirala njegovim otkazom donijelo privatno društvo, domaći sudovi su potvrdili njezinu opravdanost. Sud je stoga zaključio da podnositeljev zahtjev treba ispitati sa stajališta pozitivnih obveza države. Naime,

domaća tijela bila su dužna uspostaviti ravnotežu između konkurentnih interesa - prava podnositelja na poštovanje privatnog života, s jedne strane, i prava poslodavca da poduzme mjere kako bi se osiguralo nesmetano funkcioniranje društva, s druge strane.

Ocjenjujući jesu li domaća tijela postigla pravednu ravnotežu između navedenih interesa, Sud je prvo primijetio da su se domaći sudovi izričito pozvali na podnositeljevo pravo na poštovanje njegova privatnog života i na primjenjiva zakonska načela. Žalbeni sud pozvao se i na relevantnu Direktivu Europske unije¹ i na načela utvrđena u istoj, odnosno na nužnost, specifikaciju svrhe, transparentnost, legitimitet, razmjernost i sigurnost. Domaći sudovi također su ispitali je li stegovni postupak bio proveden na kontradiktoran način i je li podnositelj imao priliku iznijeti svoje tvrdnje.

Međutim, domaći sudovi nisu utvrdili je li podnositelj bio unaprijed obaviješten o mogućnosti da njegov poslodavac poduzme mjere nadzora komunikacije, niti o prirodi takvih mjera. Naime, Županijski sud jednostavno je primijetio da je zaposlenicima skrenuta pažnja na činjenicu da je jedna zaposlenica otpuštena zbog korištenja Interneta, telefona i fotokopirnog uređaj za osobne potrebe. Žalbeni sud smatrao je kako je podnositelj na taj način bio upozoren da ne smije koristiti resurse društva za osobne potrebe.

Sud je pak smatrao, slijedeći međunarodne i europske standarde² kako je poslodavac prije početka mjera nadzora trebao o tome obavijestiti zaposlenike, da bi se takva obavijest mogla smatrati prethodnom obaviješću u smislu navedenih standarda, a pogotovo zato jer je bila riječ o nadzoru korespondencije. Iz materijala u spisu predmeta Sud je zaključio da podnositelj zahtjeva nije bio prethodno obaviješten o opsegu i prirodi praćenja od strane njegova poslodavca ili o mogućnosti da poslodavac može imati pristup stvarnom sadržaju njegovih poruka.

Poslodavac je prije početka mjera nadzora trebao o njima obavijestiti zaposlenike.

Što se tiče opsega praćenja i stupnja uplitanja u podnositeljevu privatnost, to pitanje nije ispitao niti jedan domaći sud, iako je poslodavac zabilježio sadržaj sve komunikacije podnositelja tijekom razdoblja praćenja u stvarnom vremenu i ispisao njihov sadržaj.

Domaći sudovi nisu u dostatnoj mjeri ocijenili jesu li postojali opravdani razlozi koji opravdavaju praćenje podnositeljeve komunikacije. Županijski sud pozvao se na potrebu da se izbjegne oštećenje IT sustava društva ili nametanje odgovornosti društvu u slučaju nezakonitih aktivnosti putem Interneta. Međutim, ti se primjeri mogu gledati samo kao teoretski, jer ništa nije ukazivalo na to da je podnositelj doista izložio društvo bilo kojem od

¹ Direktiva 95/46/EZ

² Konkretno, Kodeks prakse Međunarodnog ureda rada (ILO) za zaštitu osobnih podataka zaposlenika iz 1997. godine i Preporuka CM/Rec (2015)5 Odbora ministara Vijeća Europe državama članicama o obradi osobnih podataka podaci u kontekstu zapošljavanja

tih rizika.

Nadalje, niti jedan domaći sud nije dovoljno ispitao je li se cilj koji je poslodavac htio postići mogao ostvariti manje nametljivim metodama od pristupanja sadržaju komunikacije. Štoviše, niti jedan sud nije razmotrio ozbiljnost posljedica praćenja i stegovnog postupka koji je uslijedio, odnosno činjenicu da je - dobivanjem otkaza - dobio najtežu stegovnu sankciju. Konačno, sudovi nisu utvrdili u kojem je trenutku poslodavac pristupio sadržaju sporne komunikacije.

Niti jedan domaći sud nije dovoljno ispitivao je li se cilj koji je poslodavac htio postići mogao ostvariti manje nametljivim metodama od pristupanja sadržaju komunikacije.

Uzimajući u obzir navedena razmatranja, Sud je zaključio da domaća tijela nisu na odgovarajući način zaštitila podnositeljevo pravo na poštovanje njegova privatnog života i dopisivanja i da slijedom toga nisu uspjela postići pravednu ravnotežu između konkurentnih interesa. Stoga je došlo do povrede članka 8. Konvencije.

❖ **PRAVEDNA NAKNADA**

Sud je presudio da utvrđivanje povrede samo po sebi predstavlja pravičnu naknadu za neimovinsku štetu koju je pretrpio podnositelj.

KLJUČNE RIJEČI

- *pravo na privatni život*
- *dopisivanje*
- *nadzor elektroničke komunikacije*
- *nadzor poslodavca*
- *pravo na privatnost*

Službene tekstove presuda pogledajte [ovdje](#).

SLOBODA IZRAŽAVANJA

ČLANAK 10.

1. Svatko ima pravo na slobodu izražavanja. To pravo obuhvaća slobodu mišljenja i slobodu primanja i širenja informacija i ideja bez miješanja javne vlasti i bez obzira na granice. Ovaj članak ne sprječava države da podvrgnu režimu dozvola ustanove koje obavljaju djelatnosti radija ili televizije te kinematografsku djelatnost.

2. Kako ostvarivanje tih sloboda obuhvaća dužnosti i odgovornosti, ono može biti podvrgnuto formalnostima, uvjetima, ograničenjima ili kaznama propisanim zakonom, koji su u demokratskom društvu nužni radi interesa državne sigurnosti, teritorijalne cjelovitosti ili javnog reda i mira, radi sprječavanja nereda ili zločina, radi zaštite zdravlja ili morala, radi zaštite ugleda ili prava drugih, radi sprječavanja odavanja povjerljivih informacija ili radi očuvanja autoriteta i nepristranosti sudbene vlasti.

NEMA POVREDE PRAVA NA SLOBODU IZRAŽAVANJA – NJEMAČKI SUDOVI OPRAVDANO SU OGRANIČILI OBJAVU OKRIVLJENIKOVIH FOTOGRAFIJA

AXEL SPRINGER SE I RTL TELEVIZIJA GMBH protiv NJEMAČKE

*zahtjev br. 51405/12
presuda od 21. rujna 2017.*

❖ **ČINJENICE**

Podnositelji zahtjeva su dva njemačka medijska društva: izdavačka kuća Axel Springer SE, registrirana u Berlinu, i televizijska kuća RTL televizija GmbH („RTL”), registrirana u Kölnu.

Oba medija izvještavala su o kaznenom postupku koji se vodio protiv S., mladića koji je bio optužen za ubojstvo svojih roditelja u lipnju 2010. godine i koji je priznao počinjenje tog kaznenog djela. Prema nalazu i mišljenju vještaka u trenutku počinjenja kaznenog djela bolovao je od shizoidnog poremećaja ličnosti. Fotoreporteri zaposleni u društvima podnositelja prisustvovali su raspravama na Regionalnom sudu u Potsdamu. Prije početka prve rasprave održane 11. siječnja 2011. godine predsjednik vijeća izvijestio je novinare da se lice tuženika mora učiniti neprepoznatljivim prije nego što se objave ikakve slike.

Nekoliko dana nakon prve rasprave predsjednik vijeća poslao je obrazloženi nalog nizu novinara, uključujući i neke od novinara koji rade za društva podnositelje zahtjeva. U nalogu je navedeno kako je samo novinarima koji su se registrirali na sudu i dali jamstva da će prije objavljivanja svojih materijala učiniti lice S. neprepoznatljivim, na primjer zamućivanjem, dopušteno snimanje ili fotografiranje. Istaknuto je da prava osobe S., koji nikada nije bio

predmetom javne pozornosti i koji je izričito zatražio da se njegov identitet sakrije, pretežu nad javnim interesom za informiranjem.

Društva podnositelji zahtjeva naknadno su podnijeli prigovor kojim su tražili da se sudski nalog ukine, ističući da je S. priznao počinjenje kaznenog djela prvog dana postupka. Predsjednik vijeća potvrdio je svoj nalog. U veljači 2012. godine Savezni ustavni sud odbio je razmotriti ustavnu tužbu koje su podnijela društva, a S. je u međuvremenu osuđen za ubojstvo.

❖ PRIGOVORI

Društva podnositelji zahtjeva prigovorili su da je sudski nalog povrijedio njihova prava iz članka 10. Konvencije (sloboda izražavanja).

❖ ODLUKA SUDA

Sud je utvrdio da nije došlo do povrede članka 10. Konvencije. Smatrao je da je predsjednik vijeća u rješavanju sukoba između suprotstavljenih interesa primjenjivao mjerodavne odredbe domaćeg prava, pažljivo razmotrivši relevantne aspekte predmeta.

Njegov nalog je bio razmjeran legitimnom cilju kojem se težilo, to jest zaštititi prava osobnosti S.-a za vrijeme njegova suđenja, tijekom kojeg se imao smatrati nevinim sve dok mu se ne dokaže krivnja. Naime, nalog nije predstavljao posebno strogo ograničenje na izvješćivanje. Snimanje slika kao takvih nije bilo ograničeno; nalogom je samo zabranjeno objavljivanje slika na kojima bi se S. mogao prepoznati.

Nadalje, interes javnosti za konkretan kazneni predmet bio je ograničen, a informacije o fizičkom izgledu S. nisu mogle značajno pridonijeti raspravi o tom predmetu. S. nesumnjivo nije bio javna osoba. Iako su njegove fotografije prethodno bile objavljene u nekim njemačkim novinama prije rasprave, na tim je slikama bio prikazan u puno mlađoj dobi pa ga javnost nije mogla prepoznati. S. nikada nije tražio medijsku pozornost niti je davao javne komentare. Upravo suprotno, on je izričito zatražio da ga se zaštiti od izvješćivanja uslijed kojeg bi mogao biti prepoznat.

U rješavanju sukoba između suprotstavljenih interesa predsjednik vijeća primjenjivao je mjerodavne odredbe domaćeg prava, pažljivo razmotrivši relevantne aspekte predmeta.

Bez obzira što je S. priznao počinjenje zločina, kako policiji tako i na početku postupka, Sud je istaknuo kako zbog priznanja samog po sebi nije prestalo vrijediti načelo presumpcije nevinosti. Štoviše, kako je S. bolovao od shizoidnog poremećaja ličnosti, kazneni sud je morao pažljivo preispitati priznanje kako bi potvrdio da je točno i pouzdano. Konačno, treba

uzeti u obzir da bi objavljivanje slika na kojima bi se tuženik mogao prepoznati moglo negativno utjecati na kasniju društvenu rehabilitaciju, ako bude osuđen.

KLJUČNE RIJEČI

- *sloboda izražavanja*
- *javni interes*
- *pravo na privatnost*
- *presumpcija nevinosti*
- *suprotni interesi*

Službeni tekst presude pogledajte [ovdje](#).

ZABRANA DISKRIMINACIJE

ČLANAK 14.

Uživanje prava i sloboda koje su priznate u ovoj Konvenciji osigurat će se bez diskriminacije na bilo kojoj osnovi, kao što je spol, rasa, boja kože, jezik, vjeroispovijed, političko ili drugo mišljenje, nacionalno ili društveno podrijetlo, pripadnost nacionalnoj manjini, imovina, rođenje ili druga okolnost.

SMANJENJE IZNOSA NAKNADE ŠTETE ZBOG LIJEČNIČKE POGREŠKE BILO JE DISKRIMINATORNO

CARVALHO PINTO DE SOUSA MORAIS protiv PORTUGALA

*zahtjev br. 17484/15
presuda od 25. srpnja 2017.*

❖ ČINJENICE

Podnositeljica zahtjeva imala je probleme ginekološke prirode zbog kojih je operirana u svibnju 1995. godine. Od navedene operacije podnositeljica pati od snažnih bolova i inkontinencije, izgubila je osjećaj u vagini, ima poteškoća s hodanjem i sjedenjem kao i prilikom spolnih odnosa.

Saznala je da joj je tijekom operacije oštećen pudendalni živac te je stoga podnijela tužbu protiv bolnice radi naknade štete. Prvostupanjski sud dosudio joj je 80.000 eura za tjelesnu i duševnu bol prouzročenu liječničkom pogreškom i 16.000 EUR za usluge domaćice radi pomoći u kućanskim poslovima.

Međutim, iako je potvrdio zaključke prvostupanjskog suda, Vrhovni upravni sud povodom žalbe utvrdio je da su te naknade prekomjerne i smanjio ih je na 50.000 eura i 6.000 eura. Utvrdio je da se bol pogoršala tijekom operacije, ali da to nije bila novonastala bol i da nije nastala isključivo kao posljedica oštećenja živca te da je, u svakom slučaju, u vrijeme operacije već imala pedeset godina i bila majka dvoje djece, odnosno da je bila u dobi kada seksualnost nije toliko važna. Nadalje, utvrdio je da je malo vjerojatno da joj je u to vrijeme trebala domaćica na puno radno vrijeme jer se, s obzirom na dob djece, trebala brinuti samo o svojem suprugu.

❖ PRIGOVORI

Pozivajući se na članak 14. Konvencije (zabrana diskriminacije) u vezi sa člankom 8. Konvencije (pravo na poštovanje privatnog i obiteljskog života), podnositeljica zahtjeva je tvrdila da je odluka Vrhovnog upravnog suda o smanjenju iznosa naknade diskriminirajuća jer zanemaruje važnost koju spolni život predstavlja njoj kao ženi.

❖ ODLUKA SUDA

Sud je istaknuo da je danas ravnopravnost spolova ključan cilj država članica Vijeća Europe, što znači da moraju postojati jako dobri razlozi da bi se različito postupanje na temelju spola moglo smatrati sukladnim Konvenciji. U svakom slučaju, puko upućivanje na tradiciju, opće pretpostavke ili prevladavajuće društvene stavove u zemlji nije dovoljno za prihvaćanje različitog postupanja na temelju spola.

Dob i spol podnositeljice zahtjeva bili su odlučujući čimbenici za konačnu odluku Vrhovnog upravnog suda o smanjenju naknade štete za tjelesnu i duševnu bol.

Dob i spol podnositeljice zahtjeva očito su bili odlučujući čimbenici za konačnu odluku Vrhovnog upravnog suda o smanjenju ne samo naknade za tjelesnu i duševnu bol, već i iznosa dodijeljenog za usluge domaćice. Odluka Vrhovnog upravnog suda se, štoviše, temeljila na općoj pretpostavci da seksualnost nije jednako važna pedesetogodišnjoj ženi i majci dvoje djece kao i nekoj osobi mlađe dobi. Time su zanemarene tjelesna i psihološka važnost seksualnosti u pogledu samoispunjenja žene i druge dimenzije ženske seksualnosti u konkretnom predmetu podnositeljice zahtjeva. Prema mišljenju Suda, ti su stavovi dokaz predrasuda koje prevladavaju u portugalskom pravosuđu.

Sud je ukazao na drugačiji pristup domaćih sudova u druge dvije presude iz 2008. i 2014. godine koje se tiču prigovora dvaju muških pacijenata u vezi s nesavjesnim liječenjem. U tim je predmetima Vrhovni sud pravde utvrdio da je činjenica da muškarci više ne mogu imati normalne spolne odnose utjecala na njihovo samopouzdanje i dovela do „strahovitog/jakog mentalnog šoka”, neovisno o njihovoj dobi ili o tome imaju li djecu.

Sud je stoga zaključio da je došlo do diskriminacije, a time i povrede članka 14. u vezi s člankom 8. Konvencije.

❖ PRAVEDNA NAKNADA

3.250 eura na ime neimovinske štete

2 460 EUR na ime troškova i izdataka

Službeni tekst presude pogledajte [ovdje](#).

KLJUČNE RIJEČI

- *diskriminacija na temelju spola*
- *diskriminacija na temelju dobi*
- *različito postupanje*
- *opravdanost različitog postupanja*

ZAŠTITA VLASNIŠTVA

ČLANAK 1. PROTOKOLA BR. 1

Svaka fizička ili pravna osoba ima pravo na mirno uživanje svojega vlasništva. Nitko se ne smije lišiti svoga vlasništva, osim u javnom interesu, i to samo uz uvjete predviđene zakonom i općim načelima međunarodnoga prava.

Prethodne odredbe, međutim, ni na koji način ne umanjuju pravo države da primijeni zakone koje smatra potrebnima da bi uredila upotrebu vlasništva u skladu s općim interesom ili za osiguranje plaćanja poreza ili drugih doprinosa ili kazni.

PODNOŠITELJU ZAHTEVA NIJE POVRIJEĐENO PRAVO VLASNIŠTVA ZBOG NEMOGUĆNOSTI ISTOVREMENOG PRIMANJA MIROVINE I PLAĆE

FABIAN protiv MAĐARSKE

*zahtjev br. 78117/13
presuda Velikog vijeća od 5. rujna 2017.*

❖ ČINJENICE

Podnositelj zahtjeva je u dobi od 47 godina otišao u prijevremenu mirovinu te je počeo primati mirovinu od 1. siječnja 2000. godine. Međutim, nastavio je raditi, najprije u privatnom sektoru od 2000. godine do 2012. godine, a zatim u javnom sektoru od 1. srpnja 2012. godine do 1. travnja 2015. godine.

Dana 1. siječnja 2013. godine stupile su na snagu izmjene i dopune Zakona o mirovinama iz 1997. godine, prema kojima se isplata starosnih mirovina osobama koje su istodobno zaposlene u određenim kategorijama unutar državne službe obustavlja od 1. srpnja 2013. godine nadalje, sve dok traje njihovo zaposlenje. Ove odredbe nisu se odnosile na umirovljenike zaposlene u privatnom sektoru.

Dana 2. srpnja 2013. godine Nacionalna uprava za mirovine obavijestila je podnositelja, koji je radio kao voditelj Odjela za održavanje cesta općinskog okruga u Budimpešti, da je isplata njegove mirovine - koja je tada iznosila oko 550 eura mjesečno - obustavljena od 1. srpnja 2013. godine jer je u isto vrijeme zaposlen u javnom sektoru. Podnositelj se bezuspješno žalio na tu odluku. Napustio je radno mjesto u općini 31. ožujka 2015. godine i počeo je opet primati svoju mirovinu, koja je povećana na oko 585 EUR.

❖ PRIGOVORI

Pozivajući se na članak 1. Protokola br. 1. Konvencije (zaštita vlasništva) podnositelj je prigovario zbog obustave isplate mirovine. Temeljem članka 14. Konvencije (zabrana diskriminacije), u vezi s člankom 1. Protokola br. 1. Konvencije, podnositelj je tvrdio da je bio podvrgnut neopravdanim razlikama u postupanju u usporedbi s primateljima mirovina zaposlenima u privatnom sektoru i onima zaposlenim u određenim kategorijama unutar javnog sektora.

U presudi Vijeća od 15. prosinca 2015. godine, Sud je jednoglasno utvrdio da je došlo do povrede članka 14. Konvencije u vezi s člankom 1. Protokola br. 1.

Na zahtjev Vlade, predmet je podnesen na razmatranje Velikom vijeću.

❖ ODLUKA SUDA

Članak 1. Protokola br. 1 uz Konvenciju (zaštita vlasništva)

Sud je utvrdio da je miješanje u podnositeljevo pravo vlasništva bilo propisano Zakonom o mirovinama, te je težilo ostvarenju cilja koji je od općeg interesa, odnosno zaštititi javnih financija s ciljem osiguranja dugoročne održivosti mađarskog mirovinskog sustava i smanjenja javnog duga.

*Države imaju široku slobodu
procjene u regulaciji javnih
mirovinskih sustava.*

Nadalje, utvrdio je da se mirovinski sustav u Mađarskoj temelji na doprinosima, te da je svrha takvog sustava davanje naknade za smanjenu sposobnost zarade uzrokovanu starenjem osoba. Ako osobe koje primaju mirovinu nastave ili ponovno počnu raditi

(kao što je to bilo slučaj kod podnositelja) sve dok ne dosegnu zakonsku dobnu granicu za stjecanje prava na punu mirovinu, njihov radni vijek očigledno još nije završen, a sposobnost zarade još uvijek postoji. Podnositelj zahtjeva koji je otišao u prijevremenu mirovinu kada je imao približno 47 godina, stekao je pravo na mirovinu iako je uplaćivao mirovinske doprinose u znatno kraćem vremenskom razdoblju nego što je to slučaj kod odlaska u punu starosnu mirovinu. No, s obzirom da se nakon odlaska u mirovinu zaposlio, nastavio je uplaćivati doprinose u mirovinski fond.

Sud je ponovio da se načini financiranja javnih mirovinskih sustava znatno razlikuju od jedne države ugovornice do druge, pa stoga u reguliranju takvih sustava, koji potpadaju pod socijalnu i ekonomsku politiku, države u načelu imaju široku slobodu procjene.

Prilikom ispitivanja jesu li domaća tijela postupila u okviru svoje slobode procjene u ovome predmetu, Sud je ispitao razne čimbenike. Primijetio je da kod podnositelja nije bila riječ o trajnom i potpunom gubitku mirovinskih prava, niti o njihovom smanjenju. Riječ je bila o privremenoj obustavi isplate mirovine, koja bi se nastavila isplaćivati (i u konačnici jest) nakon što podnositelj prestane raditi u državnom sektoru. Stoga obustava nije povrijedila samu suštinu prava podnositelja zahtjeva, niti je bit tog prava bila narušena. Sud je također primijetio da je, nakon stupanja na snagu spornog zakona, isplata podnositeljeve mirovine bila obustavljena, ali i da je on bio u mogućnosti odabrati hoće li prekinuti radni odnos u državnoj službi i nastaviti primati svoju mirovinu, ili ostati na radnom mjestu, u kojem slučaju se isplata mirovine obustavlja. Podnositelj je odabrao potonje. S obzirom da je nastavio uplaćivati doprinose u mirovinski fond, njegova se mirovina u konačnici povećala. Budući da je nakon obustave isplate mirovine podnositelj nastavio primati mjesečnu plaću, nije ostavljen bez ikakvih sredstava za život; štoviše, nije niti tvrdio da je postojala opasnost da njegova sredstva za uzdržavanje padnu ispod minimalnog praga.

Podnositelj nije dokazao da je kao državni službenik, čije su zaposlenje, plaća i socijalna davanja ovisili o državnom proračunu, bio u bitno sličnoj situaciji kao i umirovljenici zaposleni u privatnom sektoru.

Slijedom toga, imajući u vidu široku slobodu procjene države u tom pitanju i legitimne ciljeve zaštite javnih financija i osiguranja dugoročne održivosti mađarskog mirovinskog sustava, Sud je utvrdio da je postignuta pravedna ravnoteža između općeg interesa zajednice i temeljnih prava podnositelja kojem nije bio nametnut prekomjeran teret. Sukladno tome, Sud je utvrdio da nije došlo do povrede članka 1. Protokola br. 1. gledanog zasebno.

Članak 14. (zabrana diskriminacije) u vezi s člankom 1. Protokola br. 1. uz Konvenciju

Sud je ponovio kako se o diskriminaciji može govoriti samo ako je podnositelj zahtjeva bio tretiran drugačije u odnosu na osobe u bitno sličnoj situaciji.

U ovom predmetu, podnositelj nije dokazao da je kao državni službenik, čije su zaposlenje, plaća i socijalna davanja ovisili o državnom proračunu, bio u bitno sličnoj situaciji kao i umirovljenici zaposleni u privatnom sektoru. Nakon stupanja na snagu članka 83.C Zakona o mirovinama, radni odnos u državnoj službi nakon umirovljenja uzrokovao je obustavu isplata njegove mirovine. Upravo činjenica da je, kao državni službenik, primao plaću od države, uzrokovala je obustavu isplate mirovine iz istog proračuna.

Sporna zabrana istovremene akumulacije mirovine i plaće iz državnog proračuna uvedena je upravo kao dio zakonodavnih mjera usmjerenih na ispravljanje financijski neodrživih značajki mirovinskog sustava tužene države. Koraci koji su poduzeti kako bi se reformirao taj sustav bili su dio mjere poduzete s ciljem smanjenja javnih izdataka i duga.

Te mjere nisu utjecale na mogućnost akumulacije mirovine i plaće za osobe zaposlene u privatnom sektoru, čije plaće, za razliku od plaća osoba zaposlenih u državnoj službi, nije financirala država, nego privatni proračuni izvan izravne kontrole države. Stoga je mađarski zakon tretirao zaposlenje u državnoj službi i zaposlenje u privatnom sektoru kao različite kategorije. S obzirom da je podnositelj bio zaposlen u državnoj službi, država nije funkcionirala samo kao regulator i utemeljitelj standarda, već je bila i njegov poslodavac. Stoga

Nije dovoljno samo pozvati se na članak 14. Konvencije, već i konkretno ukazati na osobu/e u sličnoj situaciji u odnosu na koje se podnositelj smatra diskriminiranim.

je država djelovala u dva različita svojstva: u svojstvu poslodavca mogla je odrediti uvjete zapošljavanja za svoje osoblje, a u svojstvu upravitelja mirovinskog fonda, uvjete za isplatu mirovina. Slijedom toga, Sud je utvrdio da nije bilo diskriminacije, a time ni povrede članka 14. u vezi s člankom 1. Protokola br. 1.

Podnositelj je iznio i prigovor da su i neka radna mjesta u državnoj službi bila izuzeta od obveze obustave mirovine za vrijeme zaposlenja, te da je bio diskriminiran u odnosu na državne službenike zaposlene na tim radnim mjestima. Međutim, on taj prigovor nije iznio u svom inicijalnom zahtjevu Sudu, već kasnije tijekom postupka. Sud je istaknuo da nije dovoljno samo pozvati se na članak 14. Konvencije, već i konkretno ukazati na osobu/e u sličnoj situaciji u odnosu na koje se podnositelj smatra diskriminiranim. Stoga je ocijenio da su prigovor na diskriminaciju u odnosu na osobe zaposlene u privatnom sektoru i prigovor na diskriminaciju u odnosu na neka druga radna mjesta u državnoj službi dva različita prigovora te da je potonji podnesen izvan šestomjesečnog roka.

KLJUČNE RIJEČI

- *mirovinski sustav*
- *zaštita vlasništva*
- *diskriminacija*
- *osobe u bitno sličnoj situaciji*

Službeni tekst presude pogledajte [ovdje](#).